

Agnieszka Lewicka-Zelent
Agnieszka Lasota¹

**UCZESTNICTWO KURATORA SĄDOWEGO
W KONTAKTACH RODZICÓW Z DZIECKIEM.
WYBRANE ZAGADNIENIA OGÓLNE W ŚWIETLE
PROJEKTU KODEKSU RODZINNEGO**

1. Wprowadzenie

Bardzo często mówi się o przeżywaniu przez współczesne polskie rodziny kryzysu, który oznacza pewien punkt zwrotny w życiu ich członków, charakteryzujący się między innymi tym, że jest procesem trwającym przez dłuższy czas, wyzwalającym pewne zmiany (czasami korzystne a czasami negatywne). Ich członkom towarzyszy poczucie zmniejszonej kontroli nad swoim zachowaniem i przebiegiem zdarzeń, co zwiększa ich poczucie zagrożenia. Z uwagi na to, że sprawdzone metody radzenia sobie w trudnych sytuacjach zawodzą, potrzebują oni pomocy innych ludzi (Cieślarczyk, Kuriata, 2005).

Jedną z takich sytuacji kryzysowych jest rozstanie, które w przypadku związków formalnych przybiera postać rozwodu, a związków nieformalnych – spontanicznej wyprowadzki jednego z rodziców i przerwaniu relacji dziecko-rodzic (podobnie jak przy rozwodzie i często separacji, z tą różnicą, że sąd nie orzeka rozpadu małżeństwa). Niemniej jednak skutki tego kryzysu dotyczą wszystkich członków rodziny, a szczególnie tych małoletnich. Niestabilność w obszarze funkcjonowania w rodzinie przyczynia

¹ Dr hab. Agnieszka Lewicka-Zelent, profesor nadzwyczajny w Zakładzie Pedagogiki Resocjalizacyjnej Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, e-mail: agnieszka.lewicka@poczta.umcs.lublin.pl; dr Agnieszka Lasota, adiunkt w Katedrze Psychologii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Kierownik Pracowni Psychologii Dzieci i Młodzieży UP, e-mail: agnieszka.lasota@up.krakow.pl.

się do zachwiania równowagi emocjonalnej i zdrowia psychicznego oraz fizycznego dzieci (Pecyna, 1998). Martin Herbert (2005) zwraca uwagę na silnie doświadczane przez nie: lęk, poczucie bezradności czy nasiloną złość. Okazuje się, że większe szkody dla dziecka może przynieść nie tyle samo rozstanie rodziców, co ich ciągłe kłótnie. Hanna Przybyła-Basista (2018) wskazuje na związek między konfliktami rodziców a nasilonymi problemami przystosowawczymi i emocjonalnymi dzieci. Dlatego tak duże znaczenie odgrywa sposób komunikacji między eksmałżonkami/ekspartnerami życiowymi po rozstaniu. W praktyce niestety partnerzy, najczęściej funkcjonujący na wysokim poziomie negatywnych emocji, podtrzymują z dzieckiem destruktywne relacje (Joyce, 2016). Nierzadko rodzic, któremu sąd przyznaje opiekę nad dzieckiem podejmuje próbę odseparowania go od byłego partnera i przerwania łączących ich więzi. Z tego między innymi powodu umożliwiono spotkanie dziecka z rodzicem, który już z nim nie mieszka, w obecności kuratora sądowego.

W myśl obowiązujących dotychczas przepisów prawnych „Kuratorzy sądowi realizują określone przez prawo zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym, związane z wykonywaniem orzeczeń sądu.” (art. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych, Dz.U. 2018, poz. 1014,) co znaczy, że ich asysta podczas spotkań rodziców z dziećmi jest uzasadniona ustawowo. Można bowiem uznać ten rodzaj czynności za kontrolę przebiegu tychże spotkań w celu zapewnienia dziecku bezpieczeństwa. Niemniej jednak zastanawia, w jakim stopniu kurator sądowy może dokonać wstępnej diagnozy w aspekcie jakości relacji rodzic – dziecko i czy może pozwolić sobie na edukację rodzica w zakresie wychowania dziecka.

Obecny brak regulacji dotyczących uprawnień i obowiązków kuratorów sądowych, zwłaszcza podczas ich uczestnictwa w kontaktach między rodzicami a dzieckiem, rodzi w praktyce wiele nieporozumień. Celem artykułu jest dokonanie przeglądu obecnych aktów prawnych, regulujących kwestię uczestnictwa kuratorów sądowych podczas kontaktów rodziców z dziećmi, stanowiących podstawę do refleksji, a w przyszłości do podejmowania działań korekcyjnych w tym zakresie. Poruszone zagadnienia omawiane są w kontekście nowego projektu kodeksu rodzinnego zaproponowanego przez Rzecznika Praw Dziecka Marka Michałaka w lipcu 2018 r., w którym rola kuratora uczestniczącego w relacji rodzica z dzieckiem nie jest sprowadzona do biernej obserwacji, ale nadaje charakter aktywnego, podmiotowego uczestnictwa.

2. Prawne aspekty kontaktów dziecka z rodzicem niemieszkającym z nim

Sąd przyznając opiekę rodzicowi, przy jednoczesnym pozwoleniu na utrzymanie kontaktów z drugim rodzicem, bierze pod uwagę kilka istotnych czynników. Uwzględnia potrzeby i preferencje dzieci, zasoby rodziców do zaspokojenia tych potrzeb i ich możliwości stworzenia małoletniemu odpowiednich warunków do rozwoju, wychowania i edukacji oraz umożliwienia podtrzymania kontaktu emocjonalnego z rodzicem, z którym dziecko już nie będzie mieszkać (Cheeseman, 2007). Niemniej jednak Konwencja o prawach dziecka gwarantuje małoletnim kontakty z rodzicami, przy uwzględnieniu bezprawnych ingerencji (art. 8). Relacje te mogą być przerwane w uzasadnionych sytuacjach, zwłaszcza gdy zagrożone jest dobro dziecka, czyli na przykład w sytuacji doświadczania przez nie przemocy ze strony opiekunów lub zaniedbywania ich potrzeb.

W projekcie nowego kodeksu rodzinnego z lipca 2018 r. (art. 21 pkt 2) po raz pierwszy w polskim prawie zdefiniowany został termin „dobro dziecka”. Rozumiany jest on jako „stan, w którym dziecko osiąga prawidłowy, całościowy i harmonijny rozwój psychiczny, fizyczny i społeczny, z poszanowaniem jego godności i wynikających z niej naturalnych praw. Dobro to jest kształtowane w szczególności przez pozytywne relacje osobiste, relacje rodzinne i sytuacje wychowawcze”. Co więcej, w projekcie kodeksu do zakazanych form przemocy ze strony opiekunów oprócz kar cielesnych zaliczono poniżające traktowanie dziecka przez dorosłego (art. 119).

Istotną zmianą wprowadzoną tym projektem jest zastąpienie pojęcia władza rodzicielska – odpowiedzialnością rodzicielską, która jest pojęciem zdecydowanie szerszym, w większym stopniu kładącym nacisk na podmiotowe traktowanie dzieci w rodzinie, usuwającym autorytarny charakter wychowania przez posiadanie władzy rodzicielskiej nad dzieckiem. W myśl art. 21 pkt 10: „odpowiedzialność rodzicielska – to zadanie, postawa i relacje rodziców z dzieckiem, wykonywane z poszanowaniem jego godności i praw, zgodnie z porządkiem społeczno-prawnym. Ma ona na celu troskę o dziecko i zaspokajanie jego potrzeb, przygotowanie do życia w rodzinie i społeczeństwie oraz wypełnianie obowiązku alimentacyjnego. Jest realizowana w szczególności przez wykonywanie obowiązków i praw w zakresie pieczy nad osobą i majątkiem dziecka, reprezentacji, utrzymywania relacji osobistych, ustalania pochodzenia dziecka, jego imienia i nazwiska, miejsca pobytu. Odnosi się odpowiednio do osób,

które na mocy orzeczenia sądu ponoszą wobec dziecka taką odpowiedzialność jak rodzice”.

Zdecydowanie pozytywnym aspektem proponowanych zmian jest zamiana pojęcia „kontakty”, którym do tej pory ustawodawca posługuje się w obowiązującym kodeksie rodzinnym i opiekuńczym na termin „relacje osobiste”, obejmujące szerszy zakres stosunków i zachowań między rodzicami a dziećmi. Relacje osobiste polegają na styczności dziecka z rodzicami i osobami, które ponoszą taką odpowiedzialność jak rodzice, czyli krewnymi i innymi osobami mu bliskimi, a także między małżonkami oraz ich wzajemne stosunki i powinności osobowe, oparte na więzi psychicznej, fizycznej i gospodarczej. Artykuł 114 projektu brzmi: „§ 1. Dziecko ma prawo do utrzymywania relacji z rodzicami, osobami jemu bliskimi, w szczególności z krewnymi lub powinowatymi rodziców oraz innymi osobami, które zapewniają bądź zapewniały mu pieczę i wychowanie, realizację jego potrzeb emocjonalnych, rozwojowych, bytowych, społecznych i duchowych. § 2. Dziecko powinno utrzymywać relacje z rodzicami, chyba że ma to negatywny wpływ na jego rozwój lub postawy”. Projekt ustala, że „Relacje osobiste z dzieckiem obejmują w szczególności: osobistą styczność z dzieckiem, bezpośrednie porozumiewanie się, porozumiewanie się przy pomocy środków teleinformatycznych, utrzymywanie korespondencji oraz korzystanie z innych środków porozumiewania się na odległość” (art. 151). W projekcie zdefiniowano także pojęcie relacji rodzinnych, przez które rozumie się „osobistą styczność oraz wzajemne stosunki i powinności osobowe i majątkowe między członkami rodziny” (art. 21 pkt 21). Relacje osobiste i relacje rodzinne powinny zapewniać dziecku prawidłową sytuację wychowawczą (art. 152).

Stosunki między rodzicami a dziećmi regulują obecnie przepisy prawne zawarte w rozdziale II Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (k.p.c., art. 113). W ich myśl oboje rodzice mają prawo, a równocześnie obowiązek, utrzymywania bezpośrednich i pośrednich kontaktów z dzieckiem. W sytuacji, gdy dziecko stale przebywa z jednym z nich, rodzice wspólnie powinni ustalić, w drodze porozumienia – zgodnie z zasadą dobra dziecka – sposób kontaktów. Jeśli jednak nie są w stanie tego zrobić, decyzję w tej sprawie podejmuje sąd opiekuńczy. Może on zobowiązać rodziców do skorzystania na przykład: z terapii, porady specjalistycznej czy wsparcia innych profesjonalistów. W uzasadnionych sytuacjach sąd może w różny sposób ograniczyć te kontakty lub nawet ich zakazać, np.: całkowicie zakazać bezpośrednich lub/i pośrednich kontaktów lub spotkań w miejscach poza stałym pobytom dziecka, a także zezwolić na nie wyłącznie

w obecności drugiego z rodziców lub opiekuna, kuratora sądowego albo innej osoby wskazanej przez sąd. Na tych samych zasadach sąd reguluje kontakty dziecka z rodzeństwem, dziadkami, powinowatymi i innymi osobami, które wcześniej sprawowały opiekę nad nim przez długi czas. Wprowadzenie katalogu tych ograniczeń wynika z niewłaściwego przebiegu kontaktów z rodzicami, a szczególnie awantur podczas spotkań lub wykorzystywania niewłaściwych metod wychowawczych wobec dziecka (Jakiela, 2013, s. 244).

Zgodnie z treścią art. 582¹ § 2 k.p.c. „Sąd opiekuńczy w celu zapewnienia wykonywania kontaktów może w szczególności:

- 1) zobowiązać osobę uprawnioną do kontaktu z dzieckiem lub osobę, pod której pieczę dziecko pozostaje, do pokrycia kosztów podróży i pobytu dziecka lub także osoby towarzyszącej dziecku, w tym kosztów powrotu do miejsca stałego pobytu,
- 2) zobowiązać osobę, pod której pieczę dziecko pozostaje, do złożenia na rachunek depozytowy sądu odpowiedniej kwoty pieniężnej w celu pokrycia wydatków uprawnionego związanych z wykonywaniem kontaktu na wypadek niewykonania lub niewłaściwego wykonania przez osobę zobowiązaną obowiązków wynikających z postanowienia o kontaktach; nie dotyczy to rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych,
- 3) odebrać od osoby uprawnionej do kontaktu z dzieckiem lub osoby, pod której pieczę dziecko pozostaje, przyrzeczenie określonego zachowania”.

W świetle danych statystycznych z 2017 r. (Pobrane z: <https://isws.ms.gov.pl/baza-statystyczna/opracowania-wieloletnie/>, Dnia (2018, 07, 19)) wynika, że w 652 orzeczeniach zagrożono 115 ojcom, pod których pieczę dziecko pozostaje, niewykonującym (albo niewłaściwie wykonującym) obowiązków wynikających z orzeczenia albo z ugody zawartej przed sądem lub przed mediatorem w przedmiocie kontaktów z dzieckiem (art. 598¹⁵ § 1 k.p.c.), nakazaniem zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej na rzecz osoby uprawnionej do kontaktu z dzieckiem; w 150 orzeczeniach zagrożono 58 ojcom, uprawnionym do kontaktu z dzieckiem albo którym tego kontaktu zakazano, naruszającym obowiązki wynikające z orzeczenia albo z ugody zawartej przed sądem lub przed mediatorem w przedmiocie kontaktów z dzieckiem (art. 598¹⁵ § 2 k.p.c.), nakazaniem zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej na rzecz osoby, pod której pieczę dziecko pozostaje (matki odpowiednio stanowiły: N=509 i N=67).

Jak twierdzi Agata Jakiela (2013, s. 249) założenie teoretyczne dotyczące dyscyplinowania rodziców przy kontaktach z dzieckiem jest słuszne, jednak praktyczna realizacja przepisów prawnych napotyka na liczne przeszkody. Po pierwsze, trzeba udowodnić, że do kontaktu z dzieckiem nie doszło z winy drugiego z rodziców, aby móc wyegzekwować ukaranie rodzica. Po drugie, rozprawy dotyczące spraw tego rodzaju często odraczane są z powodu niestawiennictwa stron lub przeprowadzania dowodu, co wydłuża czas trwania postępowania. W tym czasie nie dochodzi do spotkań z rodzicem i osłabiają się więzi emocjonalne z dzieckiem.

Problem ustalenia kontaktów rodziców z dzieckiem może pojawić się również w sytuacji, w której występuje rozdźwięk między oczekiwaniami dziecka a warunkami porozumienia rodziców. Jest to prawdopodobne, gdyż ustawodawca nie reguluje wprost współuczestnictwa dziecka w spisaniu porozumienia. Dlatego ważne jest ustalenie charakteru więzi i potrzeb dziecka zarówno w sytuacji braku dialogu między rodzicami, jak i w sytuacji życzenia dziecka niekorespondującego ze stanowiskiem rodziców (Jakiela, 2013, s. 243).

Paulina Woś (2013) podkreśla, że w praktyce sądowej zdarza się orzeczenie ograniczenia kontaktów z dzieckiem pomimo wszelkich starań rodzica aby wywiązać się ze swojej roli, mimo że chciał uregulować kwestię kontaktów sporządzając porozumienie rodzicielskie, a do zawarcia którego nie doszło ze względu na brak zgody drugiego rodzica. Rodzic taki w sensie psychologicznym jest ukarany.

„Regulacja kontaktów z dzieckiem nie jest procesem stabilnym, cechuje go swego rodzaju dynamizm, który dyktowany jest aktualną sytuacją rodzinną, potrzebami jej członków kształtowanych za pomocą więzi rodzinnych. Każdorazowo muszą odpowiadać aktualnym potrzebom, których zasadniczym wyznacznikiem jest dobro dziecka.” (Jakiela, 2013, s. 244).

W projekcie nowego kodeksu rodzinnego możemy znaleźć przepis, że „Przed zatwierdzeniem porozumienia rodziców, dotyczącego pieczy konsensualnej lub wydaniem orzeczenia w zakresie pieczy równoważnej, sąd wysłuchuje dziecko i uwzględnia jego zdanie stosownie do okoliczności, rozwoju psychicznego, stanu zdrowia i stopnia dojrzałości, jeżeli jest ono zgodne z dobrem i potrzebami dziecka” (art. 134 § 3). „Zatwierdzając porozumienie lub wydając orzeczenie, sąd bierze pod uwagę w szczególności: wiek dziecka, jego stan psychiczny i ogólny stan zdrowia; zdolność realizacji obowiązków i praw wynikających z odpowiedzialności rodzicielskiej; zdolność i wolę rodziców do wzajemnej współpracy w sprawach dotyczących dziecka, jak również ich sytuację osobistą, odległość

między miejscami zwykłego pobytu rodziców oraz możliwość zaspokajania potrzeb dziecka, w tym opiekuńczych, rozwojowych, zdrowotnych, edukacyjnych i społecznych oraz prawo dziecka do utrzymywania relacji osobistych z rodzicami i innymi osobami bliskimi dziecku” (art. 134 § 4).

3. Kurator sądowy w procesie wspierania rodziny z doświadczeniem rozwodu – analiza sytuacji obecnej

Na podstawie danych statystycznych można wywnioskować, że kuratorzy sądowi coraz częściej uczestniczą w kontaktach rodziców z dziećmi (Pobrane z: <https://isws.ms.gov.pl/baza-statystyczna/opracowania-wieloletnie/>, Dnia (2018, 07, 19)). Zakres ich zadań i obowiązków, związanych z ich udziałem podczas kontaktów małoletnich z rodzicami, zostały określone w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 czerwca 2003 r. w sprawie szczegółowego sposobu wykonywania uprawnień i obowiązków kuratorów sądowych (Dz.U. 2014, poz. 989) wydanym na podstawie delegacji ustawowej, zawartej w art. 12 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych (Dz.U. 2014, poz. 795, z późn. zm.). Zgodnie z treścią § 10 „kurator rodzinny, któremu zlecono obecność przy kontaktach rodziców z dziećmi, ustalonych przez sąd opiekuńczy, stawia się w określonym w postanowieniu sądu terminie i miejscu i jest obecny przez cały czas trwania kontaktu, zapewniając, by kontakt ten nie trwał dłużej, niż postanowił sąd”, a następnie niezwłocznie składa pisemną notatkę do sądu.

Samek (2015, s. 147–148) słusznie twierdzi, że zapis ten jest nieprecyzyjny i lakoniczny, co pozostawia szeroki obszar do interpretacji i nasuwa wiele wątpliwości oraz subiektywnej oceny w praktycznej jego realizacji. Autor zauważa, że obecność kuratora podczas spotkania z rodzicem, z którym dziecko nie mieszka po rozwodzie, ma zagwarantować, iż dojdzie ono do skutku. W praktyce nie jest to zadanie, z którego można rozliczyć osobę godną zaufania. Może ona bowiem odpowiadać za bezpieczeństwo dziecka, ale nie za organizację spotkania. Efektem błędnie interpretowanego przepisu prawnego jest składanie skarg na kuratorów w tym zakresie.

Rzecznik Praw Dziecka Marek Michalak 18 lutego 2016 r. wystosował do Ministra Sprawiedliwości Zbigniewa Ziobro list, w którym zwraca uwagę na brak szczegółowych aktów normatywnych dotyczących postępowania wykonawczego w sprawach rodzinnych i opiekuńczych, ze szczególnym uwzględnieniem wykonywania orzeczeń sądu regulujących kontakty dziecka z rodzicem w obecności kuratora sądowego.

Zgodnie z przepisami prawa, zapisy w notatce do sądu, po zakończonym kontakcie rodzica z dzieckiem, najczęściej sprowadzają się do informacji, kiedy i gdzie odbyło się to spotkanie. Nie ma jasnych wytycznych do roli jaką ma pełnić kurator podczas tego kontaktu, a co za tym idzie przyjmuje on w praktyce funkcję biernego obserwatora – urzędnika – kontrolującego organizację spotkania. Nie ma również szczegółowych uregulowań co do jego aktywności podczas spotkania, uprawnień do przerwania kontaktu czy sposobu zachowania wobec wyrażonej niechęci dziecka do kontaktu z rodzicem. W tym względzie nie ma jasności co do zadań kuratora sądowego w aspekcie respektowania zasady dobra dziecka i jego praw oraz zaspokajania jego potrzeb. Skutkiem tego jest subiektywnie negatywny głos rodziców w sprawie niewłaściwie przebiegających spotkań rodzica z dzieckiem w obecności kuratora. Analiza treści listów kierowanych do Rzecznika Praw Dziecka skłania do wniosku, że niezbędne są zmiany legislacyjne w ustawie dotyczące postępowania wykonawczego w sprawach rodzinnych i opiekuńczych oraz ustanowienia kuratora rodzinnego organem wykonawczym sądu, w tym doprecyzowanie jego zadań w kontaktach dziecka z rodzicami w jego obecności. Kurator nie powinien ograniczać się do funkcji kontrolnej, ale przede wszystkim ma być rzecznikiem i przedstawicielem interesów i praw dziecka, a zatem wspierać go w budowaniu konstruktywnych relacji z rodzicami (Pobrane z: <http://brpd.gov.pl/wystapienia-generalne>, Dnia (2018, 07, 19)).

Ogłoszony 12 lipca 2018 r. projekt kodeksu rodzinnego RPD zakłada poszerzenie kompetencji i roli pełnionej przez kuratora. Zgodnie z projektem, „Kurator ustala sytuację rodziny, organizuje i prowadzi działania mające na celu pomoc rodzinie w wykonywaniu jej zadań oraz usunięciu trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych” (art. 451).

Rodzice, a i nierzadko dzieci mogą nie być zadowoleni z tego, że w ich spotkaniach biorą udział obce osoby, które utrudniają nawiązywanie bliskich, intymnych relacji (tylko i wyłącznie ze względu na swoją obecność). Jedynak (2012) zwraca uwagę, że kurator sądowy jeszcze z innego powodu może być negatywnie postrzegany przez członków rozbitych rodzin. Uczestniczy on bowiem w przymusowym odebraniu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej, ponieważ ma odpowiednie kompetencje psychopedagogiczne oraz wiedzę w jaki sposób, możliwie najmniej bolesny dla dziecka, wykonać to zadanie. „Do tej nowej roli ustawodawca wyposażył kuratora w szeroki zakres autonomii i większy niż w przypadku pozostałych zadań kuratorskich, zakres decyzyjności. Powierzono mu m.in. decyzje w sprawie ustalenia czasu i miejsca wykonania orzeczenia, żądania pomocy

różnych podmiotów i osób przy realizacji orzeczenia, w szczególności funkcjonariuszy Policji i pracowników pomocy społecznej, a także nakazania Policji usunięcia z miejsca wykonywania orzeczenia osób, które przeszkadzają w jego czynnościach. Do kuratora należy decyzja o przerwaniu czynności, jeżeli w jego ocenie dalsze jej wykonywanie może rodzić zagrożenia dla fizycznego lub moralnego dobra dziecka”. Kuratorzy podkreślają jednak różnicę w sytuacji jednorazowego przymusowego odbierania dziecka od cyklicznego na czas kilkugodzinnego kontaktu (Jedynak, 2012, s. 136–137). Dlatego w projekcie kodeksu rodzinnego znalazł się przepis o konieczności obecności podczas tych czynności wykwalifikowanego psychologa (art. 386 § 2). „Wiedza i doświadczenie psychologa oraz jego aktywne uczestnictwo w czynności daje szansę na zmniejszenie traumatycznych przeżyć dziecka oraz pomoże w podjęciu właściwej decyzji co do kontynuacji działań lub odstąpienia od nich” (PKR, uzasadnienie, s. 116).

Rodzice, którzy nie godzą się z decyzją sądu o przyznaniu władzy rodzicielskiej eksmałżonkowi, często sięgają po drastyczne środki i bez jego wiedzy wywożą dziecko do innej miejscowości lub innego kraju. W świetle prawa władza rodzicielska przysługuje obojgu z nich, co wiąże się z koniecznością podtrzymywania kontaktu z dzieckiem, ale równocześnie z nieutrudnianiem lub przerywaniem go. Natomiast w sytuacji ograniczenia tej władzy sąd określa zakres obowiązków rodziców. Sprawy istotne to te ważne dla samego dziecka (np. decyzja o przeprowadzeniu zabiegu operacyjnego czy wyjeździe dziecka za granicę) oraz doniosłe w konkretnej sprawie. Dlatego rodzicom, którzy mają pełną, zawieszoną lub ograniczoną do istotnych spraw dziecka władzę rodzicielską, przysługuje prawo do odzyskania dziecka lub co najmniej ustalenia kontaktów z dzieckiem. Występują wówczas do sądu opiekuńczego z wnioskiem o odebranie dziecka. Po bezskutecznym upływie wyznaczonego przez sąd terminu rodzic może zwrócić się do sądu o pomoc w odbiorze dziecka. Sąd zleca kuratorowi sądowemu przymusowe odebranie dziecka, który powiadamia wnioskodawcę o terminie podjętych czynności, w razie konieczności prosi o wsparcie inne instytucje i sporządza notatkę z przebiegu swoich działań. Jeśli rodzic, który odebrał dziecko ukrywa je, kurator zgłasza sprawę do prokuratora, a ten wszczyna postępowanie w myśl art. 233 k.k. Bezskuteczność tego zawiadomienia kończy się wnioskiem kuratora do sądu opiekuńczego o przymusowe doprowadzenie osoby zobowiązanej w celu złożenia oświadczenia o miejscu pobytu dziecka. Porwanie dziecka może skutkować pozbawieniem władzy rodzicielskiej rodzica, który uniemożliwił eksmałżonkowi kontakt z dzieckiem (Pobrane z: www.porwaniarodzicielskie.pl/sytuacja_prawna_w_polsce, Dnia (2018,

07, 19)). W takiej sytuacji kurator sądowy może być oceniony w kategorii bezwzględnie, bezdusznego urzędnika, który nie zważa na dobro dziecka, szczególnie tego, które chce wbrew orzeczeniu sądu pozostać z rodzicem, który je uprowadził.

Samek (2015) proponuje, aby zwiększyć korzyści wynikające z udziału kuratora sądowego w kontakcie rodziców z dzieckiem przez:

- wydawanie przez sądy bardziej precyzyjnych orzeczeń, w których jasno określone byłyby: miejsce i czas kontaktu, ilość spotkań, w których kurator ma uczestniczyć, określenie zasad realizacji kontaktu w innym terminie niż określony w postanowieniu;
- szybkie i adekwatne reakcje sądu na nieprawidłowości opisywane przez kuratora w notatce sporządzanej po kontakcie;
- wypracowanie aktów prawnych oraz praktyki umożliwiającej kuratorom informowanie rodziców o formie kontaktów oraz konsekwencjach ich niewłaściwego zachowania się podczas spotkań z dzieckiem, co mogłoby umocnić jego pozycję w procesie podtrzymywania kontaktów dziecka z rodzicami.

4. Psychologiczne aspekty udziału kuratorów sądowych w spotkaniach dziecka z rodzicem

W projekcie kodeksu rodzinnego w sprawach o separację i rozwód założono, że nakłada się obowiązek skierowania małżonków, którzy wspólnie wychowują dzieci, do specjalisty z zakresu życia rodzinnego, aby uświadomić rodziców, jakie następstwa może mieć rozwód czy separacja dla dalszego prawidłowego rozwoju ich dzieci. Co więcej, przywiduje się również wydanie aktu wykonawczego, który będzie określał zasady powoływania i wynagradzania specjalistów, zapewniając profesjonalne podejście w prowadzeniu przez nich poradnictwa rodzinnego (art. 331 § 2).

Obecnie do pracy z rodziną dysfunkcyjną zobligowani są: kuratorzy sądowi, asystenci rodziny i pracownicy socjalni. System pomocy i wsparcia rodzinie stale rozwija się i ewoluuje aby dostosować swą ofertę do zmieniających się realiów życia (Majchrowska-Kielak, 2015). W przypadku nasilenia konfliktu rodziców obecność kuratora podczas spotkań rodziców z dzieckiem jest niezbędna. Zadaniem kuratora jest ochrona emocjonalnego dobrobytu dzieci po rozwodzie rodziców cechujących się wysokim poziomem konfliktu emocjonalnego (Joyce, 2016).

Na podstawie analizy aktów prawnych i publikacji naukowych, a także rozmów z kuratorami sądowymi, prowadzonymi podczas realizowanych z nimi szkoleń oraz dyskusji z rozwiedzionymi rodzicami, można wskazać wybrane zalety obecności kuratorów podczas relacji rodzica z dzieckiem:

- Sąd kierując się dobrem dziecka skupia się często na ocenie, który rodzic jest „psychologicznie lepszy” dla dziecka i który jest w stanie zapewnić bardziej optymalne warunki do jego rozwoju. Wyznaczenie kuratora sądowego, którego zadaniem jest towarzyszenie dziecku i drugiemu rodzicowi podczas ich spotkań, ma służyć zapewnieniu mu prawa do bezpiecznego, emocjonalnego związku z każdym rodzicem. Rodzice muszą zrozumieć, że obecność kuratora podczas spotkań z dzieckiem ma stworzyć to, co pojmowane jest w najlepszym jego interesie, czyli bezpieczną i zdrową więź z obojgiem rodziców, którzy mimo rozwodu powinni nauczyć się ze sobą rozmawiać.
- Jeśli poziom wrogości między rodzicami jest wysoki, przekłada się na komunikaty, które eksmałżonek kieruje pod adresem byłego małżonka w obecności dziecka, to obecność kuratora może sprzyjać rozwinięciu się pozytywnej komunikacji między rodzicami przynajmniej w kwestiach związanych z wychowaniem dzieci. Niemniej jednak w sytuacji, gdy rodzice dziecka po rozwodzie pozostają wciąż w nasilonym konflikcie, ustalenie przez sąd kontaktów drugiego rodzica (najczęściej ojca) z dzieckiem w obecności eksmałżonka często nie sprzyja budowaniu pozytywnych relacji. Może dochodzić do eskalacji wrogości i nienawiści między małżonkami, co negatywnie będzie odbijało się na funkcjonowaniu dziecka. W takiej sytuacji wskazane jest powołanie przez sąd kuratora, który będzie uczestniczył podczas kontaktów drugiego rodzica z dzieckiem.
- Kurator sądowy uczestniczy również w spotkaniach rodziców z dzieckiem gdy nie mieli oni ze sobą dobrego kontaktu emocjonalnego przed rozwodem lub gdy stwierdza się brak więzi emocjonalnej w relacji dziecko-rodzic spowodowanej np. długotrwałą rozłąką, gdy rodzic ma problemy psychiczne (np. cierpi na depresję, schizofrenię) i jego zachowania mogą być niebezpieczne, a także gdy nie jest w stanie zapewnić odpowiednich warunków opiekuńczych dziecku lub gdy rodzic nie wykazuje odpowiednich predyspozycji czy kompetencji rodzicielskich (np. nie wie w jaki sposób opiekować się niemowlęciem). Kurator zatem czuwa, aby jedna z podstawowych potrzeb dziecka – bezpieczeństwo została zaspokojona w należyty sposób.

- Podtrzymywanie kontaktów rodzicielskich z dziećmi, nawet w obecności kuratora, sprzyja większemu zaangażowaniu ze strony rodzica w codzienne życie i sprawy dzieci.
- Najnowsze badania Boreckiej-Biernat (2018) wskazują, że destruktywne strategie radzenia sobie młodzieży w wieku dorastania są uzależnione od modelującego wpływu rodziców. Okazało się, że reakcje emocjonalne oraz strategie radzenia sobie rodziców w konflikcie generują u ich dzieci w okresie adolescencji również destruktywne strategie (agresja, unikanie, uległość) radzenia sobie z gniewem i lękiem odczuwanym w sytuacji konfliktu społecznego. Wyniki tych badań stanowią potwierdzenie, że obecność rodzica w życiu dziecka, który nie potrafi radzić sobie z negatywnymi emocjami może indukować takie zachowania u dzieci. To znaczy, że obecność kuratora podczas spotkań rodzica, który w trakcie trwania małżeństwa był agresywny wobec rodziny lub zbyt uległy i bierny, jest jak najbardziej pożądana.
- Obecność kuratora może pozytywnie wpłynąć na zmianę postaw rodzicielskich wobec dziecka, np. z postawy niezaangażowanej przed rozwodem w kierunku bardziej prawidłowej, autorytatywnej, lub z autorytarnej, surowej, w której rodzic stosował przemoc wobec rodziny, do bardziej demokratycznej, w której rodzic uczy się odpowiadać na potrzeby dziecka, czyli staje się bardziej odpowiedzialny, akceptujący i dający dziecku większą autonomię.
- Obecność kuratora powoduje większą mobilizację do regularnych kontaktów z dzieckiem i zwiększa jego odpowiedzialność, ponieważ rodzic jest świadomy, że osoba trzecia (kurator) kontroluje termin i miejsce spotkania.
- W obecności kuratora dziecko ma możliwość nawiązania więzi emocjonalnej z rodzicem, który z różnych powodów przed rozwodem był nieobecny w codziennym jego życiu. Mogło być to spowodowane na przykład wyjazdem do pracy za granicę lub pobytem w więzieniu. Początkowo kontakty w obecności kuratora są konieczne, ponieważ dziecko może nie znać lub nie pamiętać swojego ojca i nie czuć się bezpiecznie i komfortowo podczas spotkań z nim, szczególnie jeśli relacje eksmałżonków są bardzo niesprzyjające i trudne. Jednak w miarę kolejnych spotkań rodzic niemieszkający z dzieckiem ma szansę nawiązać z nim głębszą więź emocjonalną.
- W obecności kuratora są mniejsze szanse na manipulowanie dzieckiem ze strony rodzica niemieszkającego z nim oraz mniejsza eskalacja wrogości i gniewu wobec rodzica, z którym mieszka dziecko. Udział kuratora

rodzinnego podczas relacji rodzic-dziecko redukuje także możliwość stosowania szantażu emocjonalnego wobec dziecka, angażowanie małoletniego w sposób świadomy we wciąż trwający konflikt między eksmałżonkami, szczególnie bezpośrednio po rozwodzie lub w sytuacji gdy w domu pojawiają się nowi partnerzy rodziców.

- Zmniejsza się prawdopodobieństwo wychowania dziecka we wrogości do drugiego rodzica, członków rodziny jego pochodzenia i własnej, deprecjonowania rodzica w oczach dziecka (np. opowiadając dziecku o kontaktach seksualnych rodzica z innymi partnerami).
- Obecność kuratora może pozytywnie wpływać na zachowanie rodzica, np. większe zaangażowanie i pomoc tego rodzica w obowiązkach dziecka, tj.: wspólne odrabianie lekcji, towarzyszenie dziecku w zajęciach pozalekcyjnych, znalezienie wspólnych zainteresowań, hobby, większe zaangażowanie we wspólne zabawy, wspólne spędzanie czasu z dzieckiem.
- Obserwacja zachowania rodzica przez kuratora pozwala na większą kontrolę nad negatywnymi przejawami zachowania rodzica, np. przekupywaniem uczuć dziecka dobrami materialnymi, manipulacją emocjami (smutkiem, tęsknotą), wzbudzaniem w dziecku poczucia winy, że zostało z matką/ojcem.
- Występuje mniejsze prawdopodobieństwo wykorzystania dziecka do uzyskiwania informacji „o nowym życiu” drugiego rodzica.
- Zapobiega oskarżaniu rodzica kontaktującego się z dzieckiem o stosowanie wobec niego przemocy, w tym tej o charakterze seksualnym.

Niemniej jednak w obecnym stanie prawnym, w którym rola kuratora niestety często sprowadzana była wyłącznie do nadzorowania odbytego spotkania, można wskazać wiele ograniczeń związanych z obecnością kuratora sądowego podczas takiej osobistej relacji między dzieckiem a rodzicem, co nakazuje rewizję przepisów prawnych oraz permanentne szkolenia kuratorów z zakresu pedagogiki i psychologii:

- Obecność osoby trzeciej niezaangażowanej w relację utrudnia tworzenie się więzi emocjonalnej w relacji rodzic-dziecko.
- Zarówno rodzic, jak i niestety dziecko, w obecności kuratora, mogą odczuwać silne poczucie kontroli zewnętrznej, ograniczające ich aktywność i wyrażanie pozytywnych emocji.
- Obecność kuratora może w oczach dziecka świadczyć o słabości rodzica, jego wadach, problemach, osłabiając pozycję rodzica w systemie rodzinnym i podważając jego autorytet.

- Bierna obecność kuratora może zniechęcać dziecko do kontaktów z rodzicem.
- Obecność kuratora może sprzyjać wytworzeniu nieprawdziwego obrazu siebie przez rodzica na potrzeby sądu (sztuczne zachowanie rodzica, który ma świadomość, że jest obserwowany i oceniany).
- Spotkania nie mogą być spontaniczne, więc ogranicza to swobodne zachowanie dzieci i rodzica. Rodzic ma czas na „zaplanowanie i wyreżyserowanie” spotkania z dzieckiem.
- U dziecka, takie nienaturalne kontakty z drugim rodzicem, mogą wywoływać niższe poczucie własnej wartości i skuteczności lub odwrotnie zachowania agresywne wobec rodzica. Dzieci mogą prowokować konkretne zachowanie u rodzica, np. postawę pobłażliwości (myślenie, że np. ojciec w obecności kuratora „na pewno się zgodzi” na jakiś pomysł dziecka), odbierając rodzica jako mniej decyzyjnego.
- Czas oraz miejsce spotkań z dzieckiem są wyznaczane przez sąd. Rola kuratora sprowadza się do nadzoru wypełnienia ustaleń sądu. Rodzic nie może być responsywny wtedy, kiedy potrzebuje go dziecko, a tylko w określonym terminie i miejscu spotkania. Niestety nie sprzyja to wzmacnianiu więzi emocjonalnej między rodzicem a dzieckiem, które nie ma poczucia wsparcia i opieki z jego strony.
- Kurator nie powinien ograniczać się do funkcji kontrolnej, ale przede wszystkim powinien być rzecznikiem i przedstawicielem interesów i praw dziecka, a co za tym idzie wspierać je w budowaniu konstruktywnych relacji z rodzicami.

5. Nowe spojrzenie na uczestnictwo kuratora sądowego w relacjach rodzica z dzieckiem – zmiany proponowane w projekcie kodeksu rodzinnego

Niezwykle cenną częścią opracowanego projektu kodeksu rodzinnego są przepisy regulujące udział kuratora sądowego w relacjach rodziców z dzieckiem. Jest to nowe spojrzenie na kompetencje i zadania rodzinnego kuratora sądowego.

Obecnie rola kuratorów wykonujących orzeczenia sądu w sprawie o kontakty rodzica z dzieckiem określa rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 czerwca 2003 r. w sprawie szczegółowego sposobu wykonywania uprawnień i obowiązków kuratorów sądowych (Dz.U. 2014, poz. 989). Dotychczasowa rola kuratora podczas kontaktów dziecka

z rodzicem ograniczała się tylko do roli biernego obserwatora w zakresie miejsca i czasu spotkania rodzica z dzieckiem oraz do obligatoryjnego sporządzenia notatki. W obecnym stanie prawnym kuratorzy rodzinni nie mają narzędzi do skutecznego oddziaływania, wpływającego na prawidłowy przebieg relacji między rodzicem a dzieckiem. Nie ma również narzędzi do ochrony dobra dziecka oraz jego praw, w tym prawa do wychowania przez obojga rodziców. Projekt kodeksu rodzinnego zmienia charakter roli kuratora uczestniczącego w relacji rodzica z dzieckiem z biernego uczestnika w kierunku aktywnego podmiotu. W projekcie znajdują się między innymi zapisy, w których kurator ma większy wpływ na prawidłowy przebieg relacji rodzinnych. W art. 475 „1. Kurator sądowy podejmuje działania zmierzające do ukształtowania prawidłowych sytuacji wychowawczych w ramach relacji osobistych i rodzinnych z dzieckiem, mając na względzie dobro dziecka. § 2. Kurator sądowy, który uczestniczy w ustalonych przez sąd relacjach z dzieckiem, dba o prawidłowość ich przebiegu, w szczególności udziela niezbędnych porad, a w uzasadnionych przypadkach wydaje odpowiednie zlecenia”.

Rodzice lub inne uprawnione do relacji z dzieckiem osoby obowiązani są do współpracy z kuratorem sądowym, udzielania informacji i wyjaśnień oraz wykonywania jego zaleceń w celu prawidłowego przebiegu relacji (art. 476).

Zgodnie z treścią art. 477 „§ 1. Kurator sądowy przerywa relację, jeżeli zagraża ona dobru dziecka. § 2. W razie niezastosowania się przez rodzica lub inną osobę uprawnioną do relacji z dzieckiem do polecenia przerwania relacji, kurator sądowy może zwrócić się o pomoc Policji. § 3. Jeżeli w relacji z dzieckiem uczestniczy osoba nieuprawniona, kurator sądowy po bezskutecznym wezwaniu jej do zaprzestania uczestnictwa w relacji, może zwrócić się o pomoc Policji. § 4. W przypadkach, o których mowa w § 2 i 3, art. 388 § 3 stosuje się odpowiednio”.

W razie przerwania relacji z dzieckiem lub naruszenia określonych przez sąd zasad ich utrzymywania, kurator sądowy niezwłocznie zawiadamia sąd o potrzebie wydania zarządzeń, które mogą dotyczyć w szczególności:

- 1) zobowiązania rodziców lub innych osób uprawnionych do relacji z dzieckiem do określonego postępowania, w tym do podjęcia terapii rodzinnej, skorzystania z poradnictwa rodzinnego lub innej pomocy,
- 2) zmiany sposobu utrzymywania relacji z dzieckiem, w tym zmiany miejsca, terminu lub częstotliwości spotkań, czasu ich trwania, porozumiewania się na odległość, osobistej styczności z dzieckiem, ograniczenia relacji do określonych sposobów porozumiewania się na odległość,

zakazu zabierania dziecka poza miejsce jego zwykłego pobytu, z jednoczesnym wskazaniem sposobu kontroli wykonywania wydanych zarządzeń.” (art. 478 § 1).

W ocenie Rzecznika Praw Dziecka Marka Michałaka konieczne jest ustanowienie kuratora rodzinnego organem wykonawczym, tak aby miał rzeczywiste możliwości działania w procesie budowy lub uzdrawiania relacji między rodzicami a dziećmi czy relacji rodzinnych. Ponadto kurator sądowy powinien obligatoryjnie podejmować działania o charakterze profilaktyczno-wychowawczym, prowadzić profilaktyczne, socjoterapeutyczne i edukacyjne zajęcia z dziećmi oraz móc podejmować działania mające na celu podnoszenie kompetencji wychowawczych rodziców. Podczas relacji osobistej rodzica z dzieckiem, kurator powinien móc podejmować wszelkie działania zmierzające do tworzenia się i utrzymywania prawidłowych sytuacji wychowawczych, w ramach relacji osobistych i rodzinnych z dzieckiem, przedkładając dobro dziecka jako najważniejsze dobro. Dbając o prawidłowy przebieg relacji powinien móc ingerować w nie, udzielając rodzicowi czy dziecku niezbędnych rad, czy zaleceń. Jeżeli relacja dziecka z osobą uprawnioną będzie zagrażać jego dobru, kurator musi mieć prawo do przerwania takiej relacji.

6. Podsumowanie

Zgodnie z treścią wystąpienia Rzecznika Praw Dziecka Marka Michałaka z 18 lutego 2016 r. (Pobrane z: http://brpd.gov.pl/sites/default/files/wyst_2016_02_18_ms.pdf, Dnia (2018, 08, 25)) do Ministra Sprawiedliwości, w myśl obowiązujących przepisów, w obecnym stanie prawnym, kurator ma obowiązek uczestniczyć podczas kontaktów rodzica z dzieckiem, a narzucona przepisem rozporządzenia treść sporządzonej notatki ze spotkania i brak przepisów postępowania wykonawczego w sprawach rodzinnych powodują, że rola kuratora sprowadza się jedynie do roli biernego obserwatora sprawdzającego czy kontakt dziecka z rodzicem odbył się w określonym miejscu oraz czy rozpoczął i zakończył się w czasie określonym orzeczeniem sądu. Projekt nowego kodeksu rodzinnego stanowi szansę na zmianę przepisów prawnych w zakresie zadań i obowiązków kuratorów sądowych, także podczas relacji rodzica z dzieckiem. Kurator staje się aktywnym uczestnikiem spotkań, mającym wpływ na określoną sytuację wychowawczą i rodzinną.

Celem zaprezentowanego artykułu było wzbudzenie refleksji nad rolą, kompetencjami i działaniami kuratora w relacjach rodzica z dzieckiem. Brak regulacji na poziomie ustawy dotyczącej zakresu obowiązków i uprawnień kuratorów sądowych w postępowaniu wykonawczym, ze szczególnym uwzględnieniem wykonywania orzeczeń sądu regulujących kontakty dziecka z rodzicem w obecności kuratora, wciąż powoduje, że rola kuratora przez wielu rodziców odbierana jest negatywnie, jako zło konieczne. Wydaje się, że niezbędna jest zmiana podejścia zarówno kuratorów do swojej roli, jak i rodziców tak, aby kurator rodzinny traktowany był jako osoba pomocna, wspierająca rodzinę a nie tylko kontrolująca. Konieczne są przede wszystkim zmiany przepisów prawnych, dające większe możliwości i kompetencje kuratorów do wspomaganie funkcjonowania rodziny. Należy również jasno określić kompetencje kuratorów i odróżnić je od zakresu kompetencji wspierających rodziny: asystentów, pracowników socjalnych czy psychologów.

Bibliografia

Literatura

Cheeseman, L. (2007). *Best interest of the child standard in Connecticut*. Middleton, CT: Connecticut Judicial Department, Law Library, <https://www.jud.ct.gov/lawlib/Notebooks/Pathfinders/bestinterest.pdf>.

Cieślarczyk, M., Kuriata, R. (2005). *Kryzysy i sposoby radzenia sobie z nimi*. Łódź: Wyd. WSK.

Herbert, M. (2005). *Rozwód w rodzinie. Jak wesprzeć dzieci?* Gdańsk: GWP.

Jakieła, A. (2013). *Wykonywanie kontaktów z dzieckiem – zagadnienia wybrane*. Pedagogika Ojcostwa, 6 (1/2013), s. 240–250.

Jedynak, T. (2012). *Udział kuratora sądowego w wykonywaniu orzeczeń o przymusowym odebraniu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub opiece (art. 598⁶⁻¹³ k.p.c.)*. Probacja, 3, s. 125–155.

Joyce, A.N. (2016). *High-Conflict Divorce: A form of Child Neglect: HIGH-CONFLICT DIVORCE*. Family Court Review, 54(4), s. 642–656. DOI: 10.1111/fcre.12249.

Majchrowska-Kielak, A. (2015). *Przyczyny odbierania dziecka rodzicom. Sytuacja materialna i elementy kontekstu rodzinnego*. Probacja, 4, s. 5–32.

Przybyła-Basista, H. (2018). *Konflikty pomiędzy rodzicami i ich wpływ na dzieci*. Referat wygłoszony na XXVII Ogólnopolskiej Konferencji Psychologii Rozwojowej „Dziecko i dzieciństwo w biegu życia”, Kamień Śląski, 14–16 czerwca 2018.

Samek, A. (2015). *Kontakty osoby uprawnionej z małoletnim przy udziale kuratora sądowego – analiza zagadnienia z punktu widzenia praktyka realizującego orzeczenia*. *Probacja*, 3, s. 143–150.

Woś, P. (2013). *Nowelizacja przepisów dotyczących władzy rodzicielskiej rodziców żyjących w rozłączeniu*. *Przegląd Prawno-Ekonomiczny*, 22, s. 144–153.

Akty prawne

Konwencja o prawach dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz.U. 1991, nr 120, poz. 526).

Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. 2017, poz. 682, t.j., z późn. zm.).

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. 2018, poz. 1360 t.j., z późn. zm.).

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 czerwca 2003 r. w sprawie szczegółowego sposobu wykonywania uprawnień i obowiązków kuratorów sądowych (Dz.U. 2014, poz. 989).

Projekt kodeksu rodzinnego Rzecznika Praw Dziecka z dnia 12 lipca 2018 r. http://brpd.gov.pl/sites/default/files/kodeks_rodzinny_projekt_z_uzasadnieniem.pdf

Źródła internetowe

<https://isws.ms.gov.pl/baza-statystyczna/opracowania-wieloletnie/>

<http://brpd.gov.pl/wystapienia-generalne>

http://brpd.gov.pl/sites/default/files/wyst_2016_02_18_ms.pdf

www.porwaniarodzicielskie.pl/sytuacja_prawna_w_polsce

UCZESTNICTWO KURATORA SĄDOWEGO W KONTAKTACH RODZICÓW Z DZIECKIEM. WYBRANE ZAGADNIENIA OGÓLNE W ŚWIETLE PROJEKTU KODEKSU RODZINNEGO

Streszczenie

Sytuacja dziecka, którego rodzice nie wychowują go wspólnie, jest niezwykle trudna pod względem psychologicznym, ale także prawnym. Z całą pewnością możemy mówić, że znajduje się ono w kryzysie, którego samo bardzo często nie jest w stanie przezwyciężyć bez wsparcia innych osób, spoza środowiska rodzinnego uwikłanego w konflikt. Jedną z takich osób – wyznaczonych do udzielania dziecku pomocy – jest kurator sądowy określany jako osoba godna zaufania. Stąd celem artykułu jest dokonanie przeglądu aktów prawnych regulujących kwestię asysty kuratorów sądowych w relacjach rodziców z dziećmi, stanowiących podstawę do refleksji, a w przyszłości – podejmowania działań korekcyjnych w tym zakresie. Poruszone zagadnienia omawiane są w kontekście projektu nowego kodeksu rodzinnego RPD, w którym kurator uczestniczący w relacji z dzieckiem staje się aktywnym podmiotem.

Słowa kluczowe: rodzic, dziecko, kurator sądowy, relacje rodzic-dziecko

PARTICIPATION OF A COURT CUSTODIAN IN PARENTS' CONTACTS WITH A CHILD. SELECTED GENERAL ISSUES IN RELATION TO THE DRAFT FAMILY AND GUARDIANSHIP CODE²

Abstract

The situation of a child not being brought up jointly by both parents is extremely difficult both psychologically and legally. What is absolutely certain is that the child is experiencing a crisis, one that the child is very often unable to overcome without the support of other people from outside of the family

² Agnieszka Lewicka-Zelent, PhD, Associate Professor at the Department for Social Rehabilitation Education of the Maria Curie-Skłodowska University in Lublin. Dr Agnieszka Lasota, Assistant Professor at the Faculty of Psychology of the Pedagogical University in Kraków, Head of the University's Children and Youth Psychology Section.

circle embroiled in the conflict. One such person designated for providing support for the child is a court custodian, defined as a person worthy of trust. As such, the aim of the article is to review legal acts regulating the issue of court custodians' involvement in the relations between parents and children, acts constituting the basis for reflection and, in the future, corrective actions in this regard. These issues are discussed in the context of the draft for a new Family and Guardianship Code from the Ombudsman for Children, in which a court custodian involved in relations with a child becomes an active entity.

Keywords: parent, child, court custodian, parent-child relationship